

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/117/2001

ZAUFANIE PRACOWNIKÓW DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2001

W badaniu lipcowym¹ wśród pytań dotyczących opinii o różnych aspektach sytuacji związków zawodowych² zamieściliśmy **pytania, skierowane tylko do osób aktywnych zawodowo**³, sondujące m.in., czy w razie stresów, kłopotów w pracy, mają do kogo zwrócić się o pomoc.

Naszym głównym celem było zbadanie, w jakim stopniu istniejące w zakładach związki zawodowe postrzegane są przez pracujących respondentów jako organizacja pomocna przy rozwiązywaniu indywidualnych problemów.

KŁOPOTY W PRACY - CZY KTOŚ MOŻE POMÓC?

Na pytanie, czy osoby mające kłopoty związane z wykonywaną pracą mają kogoś, do kogo mogą się zwrócić i uzyskać pomoc, twierdząco odpowiedziało 43% respondentów. Nieco wyższy (47%) był odsetek badanych, którzy stwierdzili, że w razie problemów są pozostawieni sami sobie. Pozostałe osoby (10%) nie umiały lub nie chciały udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Interesujący jest fakt, że zarówno mężczyźni, jak i kobiety, w młodym i średnim wieku, ale także osoby starsze (lecz czynne zawodowo) niemal identycznie oceniają swoją sytuację w tym względzie.

Nieco większe zróżnicowanie postrzegamy, jeśli weźmiemy pod uwagę poziom wykształcenia respondentów.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (134) przeprowadzono w dniach 6-9 lipca 2001 roku na 1015-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikaty CBOS: „Polacy o związkach zawodowych”, lipiec 2001; „Związki zawodowe w zakładach pracy”, sierpień 2001.

³ Nie braliśmy pod uwagę ani rolników indywidualnych, ani właścicieli jakichkolwiek zakładów.

Tabela 1

Gdy ma Pan(i) kłopoty w pracy, to czy jest ktoś, do kogo może się Pan(i) zwrócić i otrzymać pomoc?	Wskazania osób z wykształceniem		
	podstawowym i zasadniczym zawodowym*	średnim i pomaturalnym*	wyższym
	w procentach		
Tak, mam się do kogo zwrócić	34	48	53
Nie, jestem pozostawiony(a) sam(a) sobie	55	42	37
Trudno powiedzieć	11	10	10

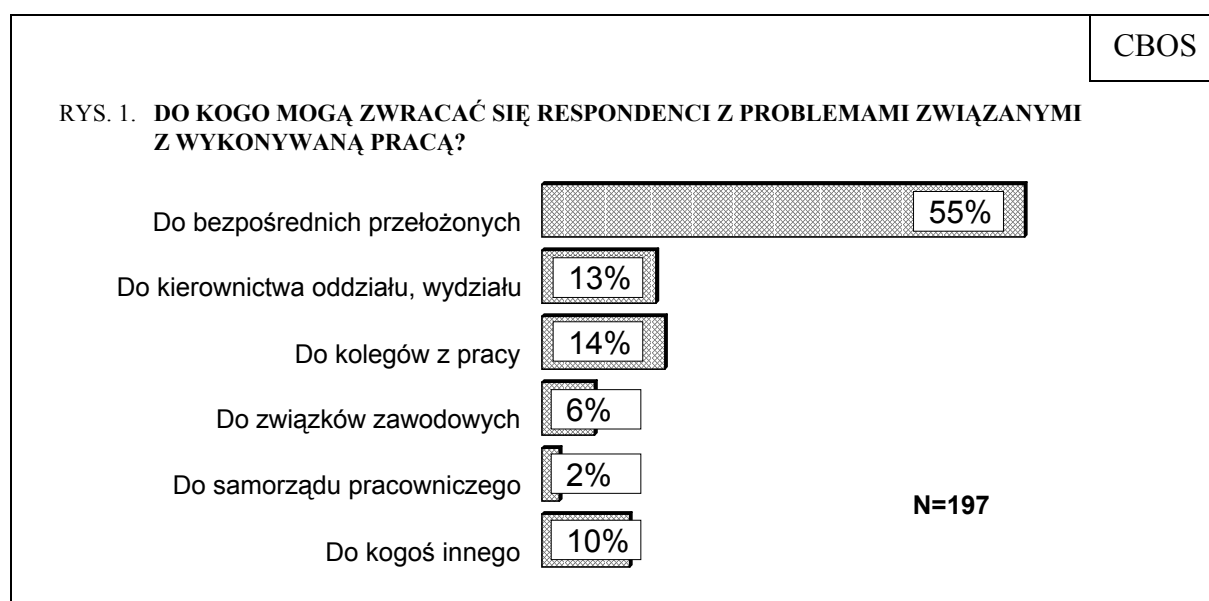
* Włącznie z niepełnym podstawowym

** Włącznie z niepełnym wyższym

Im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych, tym większy wśród nich odsetek osób, które dostrzegają możliwość zwrócenia się o pomoc i uzyskania jej. I odwrotnie - im niższe wykształcenie, tym więcej osób z poczuciem osamotnienia przy rozwiązywaniu problemów w pracy.

DO KOGO RESPONDENCI ZWRACAJĄ SIĘ O POMOC?

Wśród ankietowanych, którzy potwierdzili, że mają do kogo zwrócić się o pomoc, ponad połowa (55%) wskazała na swojego bezpośredniego przełożonego. Zaledwie 6% pytanym uznało, że w razie kłopotów w pracy mogą liczyć na pomoc związków zawodowych.

Na pewne zróżnicowanie opinii w tej sprawie wpływa płeć respondentów, ich wiek oraz wykształcenie. W razie kłopotów w pracy nieco częściej na pomoc mogą liczyć mężczyźni niż kobiety, częściej też osoby w wieku średnim oraz mające wykształcenie średnie i wyższe.

Tabela 2

Płeć	Do kogo mogą zwracać się respondenci z problemami związanymi z wykonywaną pracą?					
	Do bezpośredniego przełożonego	Do kierownictwa wydziału	Do kolegów z pracy	Do związków zawodowych	Do samorządu pracowniczego	Do kogoś innego
	w procentach					
Mężczyźni	18	8	7	3	1	5
Kobiety	30	3	5	2	1	3

Tabela 3

Wiek	Do kogo mogą zwracać się respondenci z problemami związanymi z wykonywaną pracą?					
	Do bezpośredniego przełożonego	Do kierownictwa wydziału	Do kolegów z pracy	Do związków zawodowych	Do samorządu pracowniczego	Do kogoś innego
	w procentach					
18-25 lat	22	7	3	3	0	9
26-50 lat	22	5	7	2	2	4
51 lat i więcej	29	5	5	2	0	1

Tabela 4

Wykształcenie	Do kogo mogą zwracać się respondenci z problemami związanymi z wykonywaną pracą?					
	Do bezpośredniego przełożonego	Do kierownictwa wydziału	Do kolegów z pracy	Do związków zawodowych	Do samorządu pracowniczego	Do kogoś innego
	w procentach					
Podstawowe i zasadnicze zawodowe	16	5	5	3	2	3
Średnie i pomaturalne	30	6	5	2	0	5
Wyższe	27	7	13	1	0	5

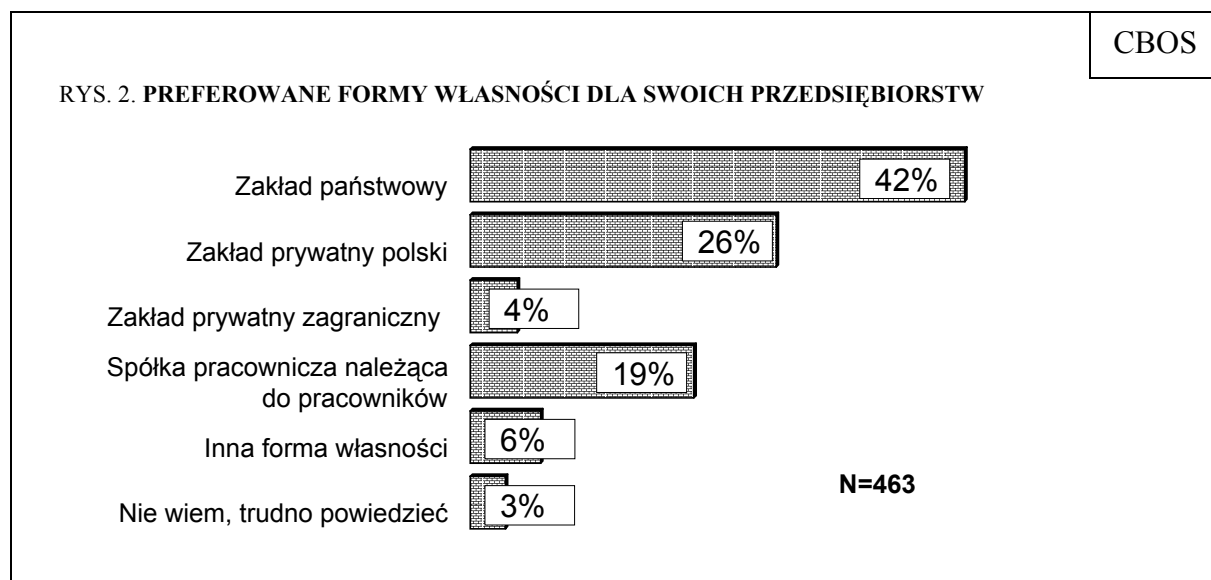
Uzyskane wyniki wskazują, że mężczyźni ponad dwukrotnie częściej niż kobiety mogą liczyć na pomoc kierownictwa wydziału, nieco częściej też mają oparcie w związkach zawodowych i kolegach z pracy. Natomiast kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni zwracają się o pomoc do swojego bezpośredniego przełożonego.

Młodzi ludzie liczą przede wszystkim na wsparcie swojego szefa i kierownictwa wydziału. Pracownicy w wieku średnim zwracają się o pomoc do swojego przełożonego lub kolegów. Osoby starsze nieco częściej niż pozostałe oczekują pomocy od bezpośredniego przełożonego.

Pracownicy z wykształceniem średnim i wyższym prawie dwukrotnie częściej mogą liczyć na pomoc swojego szefa niż najmniej wykształceni. Osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym stosunkowo częściej zwracają się o pomoc do związków zawodowych.

PREFERENCJE RESPONDENTÓW DOTYCZĄCE FORM WŁASNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW, W KTÓRYCH PRACUJĄ

Spośród osób pracujących najczęściej (42%) wybrałoby dla swojego przedsiębiorstwa własność państwową. Tylko 4% zatrudnionych opowiada się za formą własności prywatnej z kapitałem zagranicznym.

Wyniki wskazują na bardzo duże zaufanie do firm państwowych co, jak można sądzić, jest związane raczej z poczuciem pewności zatrudnienia niż ochroną interesów pracowniczych przez związki zawodowe (choć jedna trzecia pytanych wolałaby pracować w zakładzie, w którym działają związki zawodowe).

Preferencje form własności są zróżnicowane w zależności od sektora gospodarki. Za własnością państwową optują przedstawiciele oświaty, nauki, kultury, ochrony zdrowia i opieki społecznej (18%), osoby pracujące w firmach przemysłu wytwórczego i usług przemysłowych (18%), a także pracownicy ze sfery handlu i usług (15%).

Za polską własnością prywatną opowiadają się przede wszystkim osoby pracujące w handlu i usługach (blisko 30%), rolnicy, rybacy i leśnicy (23%), a także przedstawiciele przemysłu wytwórczego i usług przemysłowych (17%).

Spółki pracownicze są popierane głównie przez osoby pracujące w przemyśle wytwórczym i handlu (24%).

Wśród członków związków zawodowych ponad 67% preferuje przedsiębiorstwa państwowe, a 21% - spółki pracownicze. Tylko 2% związkowców chciałoby, aby ich przedsiębiorstwo było zakładem prywatnym.

Istnieje wyraźny związek między obecnym miejscem zatrudnienia a opiniami pracowników o formie własności przedsiębiorstw, w których pracują. Ponad 72% respondentów zatrudnionych w firmach państwowych preferuje właśnie taką formę własności. Co czwarta osoba pracująca w spółkach z udziałem właścicieli prywatnych opowiada się za własnością prywatną. Ponad jedna trzecia respondentów pracujących w firmach całkowicie prywatnych optuje za polską własnością prywatną.

CZY ZWIĄZKI ZAWODOWE DZIAŁAJĄCE W PRZEDSIĘBIORSTWACH SĄ WAŻNYM ELEMENTEM PRZY WYBORZE ZAKŁADU PRACY?

Połowię badanych (51%) przy wyborze pracy jest obojętne, czy w zakładzie są związki zawodowe czy też ich nie ma. Co trzecia osoba, gdyby mogła wybierać, pracowałaby w zakładzie, w którym działają związki zawodowe. Co dziesiąty respondent aktywny zawodowo (10%) wybrałby zakład, w którym nie ma organizacji związkowej.

Na poglądy ankietowanych niewątpliwie ma wpływ stosunek do preferowanych przez nich form własności przedsiębiorstw, w których pracują. Otóż, jak wynika z analizy danych, badani, którzy przy wyborze pracy preferują zakład, w którym są związki zawodowe, jednocześnie wielokrotnie częściej są zwolennikami formy własności państwowej.

Ponad jedna trzecia zwolenników wyboru pracy w zakładzie prywatnym nie widzi potrzeby działalności związków zawodowych w przedsiębiorstwach o tej formie własności.

DLACZEGO W NIEKTÓRYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH NIE MA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH?

Na tak zadane pytanie blisko połowa pracujących (46%) odpowiedziała, że nie ma takiej potrzeby. Kolejne 20% ankietowanych uważa, że wśród załogi brak jest inicjatywy utworzenia związku.

Najistotniejszym jednak wynikiem tych badań jest fakt, iż ponad 16% respondentów aktywnych zawodowo stwierdziło, że w ich miejscu pracy jest potrzeba i inicjatywa utworzenia związku zawodowego, ale dyrekcja, właściciele i zarząd nie godzą się na to. Jak można się było domyślić, zdanie takie mają przede wszystkim osoby pracujące w przedsiębiorstwach prywatnych (55%) i w spółkach z udziałem właścicieli prywatnych (32%).

Kilka pytań zadanych respondentom w lipcowym sondażu zamieściliśmy wcześniej w badaniu przeprowadzonym w 1998 roku. Wyniki obecnego sondażu ukazują rolę związków zawodowych w przedsiębiorstwach w nieco lepszym świetle niż uzyskane przed trzema laty. Obecnie mając problemy w pracy 6% respondentów (czyli trzykrotnie więcej niż trzy lata temu) zwróciłoby się o pomoc do związków zawodowych.

W razie kłopotów w pracy kobiety częściej niż mężczyźni zwracają się do swoich bezpośrednich przełożonych. Mężczyźni natomiast wielokrotnie częściej niż kobiety korzystają z pomocy innych osób.

Zdecydowana większość respondentów - w tym przede wszystkim członkowie związków zawodowych - preferuje dla swoich przedsiębiorstw własność państwową.

Badani pracujący w przedsiębiorstwach prywatnych lub państwowych w większości aprobuje te formy własności, ale gdyby mogli wybierać, to najczęściej chcieliby, aby ich przedsiębiorstwo było zakładem państwowym.

Opracował

Andrzej MOKRZYSZEWSKI